

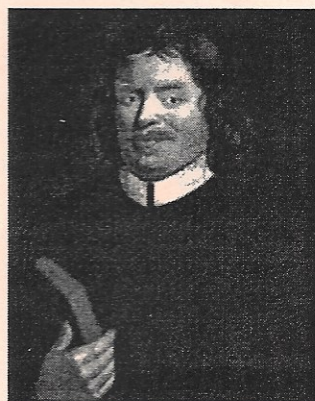
KRISTENT Perspektiv

6. ÅRG. NR. 4, 2003

Evangeliet til tiden

Vi lever i en tid i hastig forandring, hvor det er vanskeligt at trænge igennem og kommunikere det universelle evangelium til postmoderne mennesker. Tredje og sidste artikel i serien om postmodernisme.

Side 3

Bunyans Pilgrim

Pilgrimsvandringen er et levende portræt af enhver sand kristens åndelige rejse, en fantasifuld vandring, som har opmuntret troende fra alle kirkeretninger i over 300 år.

Side 6

Misundelse

Bibelen advarer om misundelsens ødelæggende kræfter. Med udgangspunkt i to avisartikler ser vi på misundelsens væsen.

Side 11

Stærke i vantro

Vantroen trives, og alligevel er mennesker meget godtroende. Hvad siger Bibelen om vantro?

Side 6

OGSÅ I BLADET...

Matrix - filosofi for nybegyndere

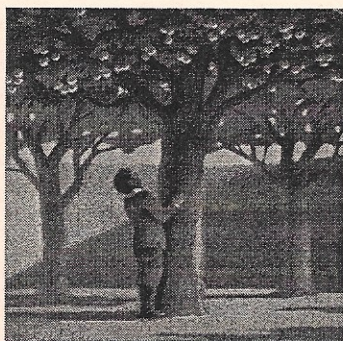
Hvis man skal tage pulsen på den postmoderne tid, så er Matrix-trilogien en god forsøgsperson. Men hvor peger de filosofiske, religiøse og eksistentielle betragtninger i Matrix hen?

Side 9

Syndefald i Narnia

I fjerde artikel om Troldmandens Nevø, ser vi bl.a. på syndefaldets konsekvenser i Narnia.

Side 16

- en tid til eftertanke

Sandsynligvis har ikke alle det som jeg, men mit gæt er, at mange har det som jeg, når jul og nytår nærmer sig. For mit vedkommende er denne årstid ofte ledsaget af en vis tomhedsfølelse, en følelse af forgængeligheden og ubestandigheden i tilværelsen, en vis rådvildhed og usikkerhed for fremtiden, måske endda iblandet frygt.

Julebudskabet og i endnu højere grad adventbudskabet, at Herren ikke alene er kommet, men kommer igen, burde lyse op i alt dette triste, og gør det da også, men ikke spontant og intuitivt, men kun efter overvejelse og refleksion.

Juleglæde kender jeg som den glæde, der møder mig i juleevangeliet og i julesalmerne; hele det "set up", vi i øvrigt har givet julen, vil jeg vel ikke undvære, det hører sig til, men nogen dybere mening har det ikke, tværtimod må man sige, distraherer det og skygger det for julens egentlige indhold.

Hvad bringer fremtiden?

Afslutningen af året er vel også den tid, hvor vi stiller de kritiske spørgsmål til os selv og tænker og grunder over livets egentlige mening, om vi er på den rette vej, og også over hvad fremtiden vil bringe, ikke alene for os selv og for dem, vi holder af, men også hvad den vil bringe til vort land, til EU, til Amerika, til verdens folk og nationer.

De sidste spørgsmål kan ikke undgå at fylde os med en vis ængstelse. Nu ønsker vi ikke med dette blad at bidrage med noget som helst til at holde "bekymringsindustrien" i gang, - den modtager så rigeligt af bidrag året rundt - men alt taget i betragtning er der grund til at nære en vis uro og bekymring for

fremtiden.

Verden er ikke blevet et fredeligere og rarere sted at bo i året, der er gået, tværtimod. En stor britisk astronom fremsatte i sidste uges aviser sin nøgterne vurdering af fremtiden for vor civilisation, som han bedømte havde 50% risiko for at gå til grunde indenfor de næste 100 år. Det var tydeligt, at selvom han sandsynligvis ikke var kristen, havde han en tydelig "dommedagsforventning".

Billy Graham har advaret Amerika om, at "hvis Gud ikke dømmer Amerika, så skylder han Sodoma og Gomorra en undskyldning". Billy Grahams ord gælder lige så meget for Europa som for Amerika. På mange måder føler vi, at verden længe har været moden for dommen, og det, som bør udfordre og undre os er ikke, at dommen kommer, men at Gud har udsat den så længe.

Løft jeres hoveder

Som kristne bør vi ikke leve med illusioner. At fortrænge bevidstheden om dommen fra vores vidnesbyrd og vores måde at indrette os på i livet er urealistisk, det er en illusion. Men Jesus bad os, som vi ser alle disse ting nærme sig, "løfte vore hoveder, for da er sommeren nær" (Luk 21:28-33). Peter tilskynder os til, at når vi ved dette om Herrens dag, hvor "himlene vil forgå med et brag, og elementerne vil brænde op (færomtalte britiske astronom er faktisk inde på, at det er, hvad der kan ske, hvis en tilstrækkelig stor meteor ramler ind i jordens bane), og jorden og alt det menneskeskabte på den vil vise sig som det, det er", og vi har dette løfte fra Gud om "nye himle og den nye jord, hvor retfærdighed bor", at vi skærper vor

opmærksomhed om det at leve i hellighed og guds frygt (2 Pet 3:10-13).

Fokus på Guds vilje

Så vi skal nok ikke planlægge fremtiden og planlægge tilbagetrækningsalderen som om, at den mest givne ting i verden er, at vore planer og drømme virkeliggøres. Virkeligheden kan meget vel blive en anden.

Hverken optimisme eller pessimisme er passende kristne holdninger. For kristne er virkeligheden koncentreret om Gud. "Hvis han vil, og vi lever", kan vore planer måske lykkes og opfyldes. Hvis han giver os liv og ånde og alle øvrige gode gaver, så måske. Gud og ikke vi må komme mere i centrum, sådan som en sand virkelighedsforståelse også tilsiger os, at det bør være.

Fokus for os må være på bønnen, og vort liv må udfolde sig og realiseres ud fra, at vi beder om, og at vi begærer, at Guds vilje må ske og Guds navn blive helliget og forherliget og hans rige må komme. Så er "livet ej så svært, døden ikke heller".

Guds tanker, Guds person, Guds frelse, Guds retfærdighed, Guds forsæt og planer for kirken, for verden og for det enkelte menneske, livet med Gud og til hans ære er de temaer, vi med dette blad gerne vil sætte fokus på. Med det fokus vil vi ønske vore læsere en glædelig jul og et velsignet nytår.

Med kærlig hilsen

Redaktionen

P.S.: Vi håber, at bladets øvrige artikler må føje sig som en smuk og harmonisk mosaik ind i disse ønsker.

EVANGELIET TIL TIDEN

Af Carsten Thomsen

Vi lever i en tid i hastig forandring, hvor det er vanskeligt at trænge igennem og kommunikere det universelle evangelium, som står over al forandring. På nogle områder kan vi hilse forandringerne velkomne, mens de på andre områder giver grå hår i hovedet.

Der er i dag en større åbenhed over for det åndelige og det religiøse, et klima, hvor det at tale om Gud og sin personlige tro ikke møder så megen modstand.

Årsagen er til dels, at postmodernismen hylder pluralismen. Tolerance er en dyd, der er plads til mangfoldigheden, og derfor får kristne også lov til at komme til orde i kulturen, i debatter i medierne.

Spørgsmålet er så, om kristne for hurtigt er blevet imponeret over, at de får lov til at komme til orde og må formidle deres tro.

I tredje og sidste artikel om postmodernismen ser vi på, hvordan kirken kan kommunikere evangeliet til postmoderne mennesker.

Det er de selvfølgelig glade for, men samtidig er de undergivet postmodernismens to sider: Kristendommen er accepteret, men kun sammen med andre livssyn indordnet i en mangesidet collage.

Kristendommen får lov til at være et indslag i tidens tanker, men får ikke lov til at være den bestemmende sandhed. Forkynder vi Kristus, som sandheden,

ikke blot som en vej, men den eneste vej, så bliver vi stemplet som fanatikere. Kristendommen har lov til at være et indslag i tidens tanker, men får ikke lov til at være den bestemmende sandhed. Den er tålt, men tæmmet.

Det er også let at blive benøvet over den megen religiøsitet, vi møder i dag. Det postmoderne menneske er håbløst religiøst, men det er privat-religion, selvcentreret oplevelses-religiøsitet. Kirken og dogmerne er "out", men den enkeltes selvskabte gud er "in".

Mange tror på det transcendent, det overnaturlige. Men det dybere spørgsmål, vi må stille til tiden, er, om det ikke snarere er en delvis tilbagevenden til hedenskabet, til okkultisme og mysticisme end en ægte vækkelse, hvor folk vender om til Gud.

Medierne vil gerne udstille og fremhæve de kendtes religiøsitet. Og alt kan bruges, buddhisme, gammel gnosticisme, indiansk eller keltisk spiritualitet, indiske guruer og allehånde teknikker og terapier til at komme i forbindelse med sit eget oprindelige indre, som nærmest har fået status af noget transcendent.

Intet kompromis

Midt i det religiøse supermarked er det store spørgsmål: Hvor langt kan og skal vi følge det postmoderne menneske, når det gælder forkyndelsen af evangeliet?

Vi står i et dilemma mellem budskab og metode. På en og samme tid skal vi "søge at vinde mennesker" - og gå meget langt for at det kan lykkes, finde fælles grund mellem dem og os, opføre os så det vinder yndest hos mennesker, "føre venlig tale, krydret med salt". Men samtidig ikke et øjeblik give køb på budskabet med al dets skarphed, forargelse, og ubehagelige nærgængelighed.

Vi kan og vil ikke gå på kompromis med evangeliets budskab. Ind i postmodernismens sammensurium af livssyn og religionsblanderier hævder vi evangeliet

- uden at svække dets kerne.

Postmodernismen hævder, at de store fortællinger er forbi, at der ikke er objektive, almengyldige og historisk baserede sandheder.

Bibeltro forkyndelse sætter energisk ind mod denne pessimisme. Bibelen er den mægtige fortælling om "Guds storsværker" (Ap. G. 2:11). Fra denne storslåede fortælling strømmer der et forklarende lys ud over historiens forløb. Det enkelte menneskes livshistorie føjes så ind i Guds majestætiske fortælling - frelseshistorien, og derigennem finder livet sin bestemmelse.

Kristendommen siger nej til pluralisme, for kristendommen er der "kun et navn til frelse", kun "én mellemmand mellem Gud og mennesker, en vej, en sandhed, et liv.

Den universelle sandhed findes ikke i en ideologi, men i en person, den korsfæstede Jesus Kristus. Jesus er vor visdom og vor kraft (1. Kor. 1:24).

Vi kan eller vil heller ikke gå på kompromis med evangeliets skarphed. Den kommende dom og muligheden for evig fortabelse må forkyndes lige så effektivt som Guds kærlighed og frelsesvilje. Skriftens ubehagelige budskaber må ikke forties eller tillempes en tid, som faktisk ikke vil høre den slags ting (jfr. 2. Tim. 4:1-5). Vranglære må utrætteligt bekæmpes, og menighedsdisciplin må stadig udøves.

Ægte fællesskab

Forkyndelsen må dog aldrig stå alene, men altid følges af både fællesskab (koinonia) og tjeneste (diakonia). Evangeliet er absolut i sit krav til os om at "elske Gud og at elske vor næste".

Det postmoderne menneske længes efter ægte fællesskab, og den sammenhæng i livet og tilværelsen, som fællesskaber giver. Kristenlivets væsen er fællesskab med Faderen og med hans Søn, og med Faderens børn.

Dette fællesskab opleves intetsteds stærkere, end når kristne individuelt og kollektivt har tilbedelsen af Gud som deres hjerteanliggende og fokus.

Menigheden bør være det bedste helbredende fællesskab i verden. Menigheden understreger accept (Rom 15:7) tilgivelse (Ef. 4:32), medfølelse (Fil. 2:1, Kol. 3:12) nåde - en ubetinget og guddommelig kærlighed (Joh. 13:34-35). Disse egenskaber bør forefindes, fordi alle selv har modtaget accept, tilgivelse, medfølelse og nåde fra Kristus.

**Moderne mennesker
søger sammenhæng i
en brudt hverdag, og
vi må være i stand til at
udrede for mennesker,
hvorfor de trods
velstand og lykke ikke
kan få deres liv til at
hænge sammen.**

Et ægte fællesskab giver sikkerhed og er ideel, når sår skal heles og modenhed opnås.

Alle i en menighed har det samme behov for nåde og bør stå i fælles underordning under Gud. Ind i dette fællesskab under Gud kan vi kalde postmoderne mennesker, som lever i brudte relationer og med syndens sår og ar.

Helhedstænkning

Vi må desuden være opmærksomme på, at postmodernismen lægger vægt på forskelle og forskelligartethed. Kristne bør vise, at der er plads til mangfoldighed i kristendommen, både læremæssigt, for dagliglivet og i det kristne fællesskab.

Det værste vi kan gøre er at præsentere det postmoderne menneske for et monotont, gråt, ikke-kreativt, stereotypet eller endda racistisk kristent budskab. Guds sandhed giver plads til en utrolig mangfoldighed, både med mystik og uforklarlige dybder.

I vores kristne tradition splitter vi ofte tingene i et "enten-eller". Enten sjælenes frelse eller omsorg for kroppen. Enten benhård fornuftstro eller udflydende

følelser. Enten en hamren på troen eller en fortravlet aktivisme. Enten flammende evangelisering eller håndens diakoni. Enten frodig skabelsestro eller higende himmellængsel, enten indadvendt fromhed eller udadvendt økologisk engagement.

Bibelsk kristendom kender ikke til en tro, der svinger mellem sådanne yderliggående valg. Kristendom holder det berettigede i alt dette sammen i en ægte "holisme" - i en bibelsk helhedstænkning. Evangeliet, vi forkynnder, er bibelsk holistisk: Helligånden kommer for at forvandle alle sider af livet og alle mellemmenneskelige forhold.

Bibelsk helhedstænkning er baseret på, at Kristus er Herre over alle aspekter af livet. Baseret på, at mennesker er i det rette forhold til Gud og med hinanden. At mennesker forvalter de ressourcer, der er betroet dem på en forsvarlig måde. Hvert aspekt af livet viser også syndefaldets smerte og tab. Forløsning drejer sig om at tilbageføre syndefaldets følger, og derfor er forløsning altomfattende.

Bibelsk helhedstænkning er med til at tale direkte ind i en postmoderne hverdag, der føles ekstremt fragmenteret og kaotisk. Moderne mennesker søger sammenhæng i en brudt hverdag, og vi må være i stand til at udrede for mennesker, hvorfor de trods velstand og lykke er så frustrerede, og hvorfor de ikke kan få deres liv til at hænge sammen.

Nogle gange kan tv-serier som Nikolaj og Julie hjælpe os med at forstå, hvorfor det er sådan og opleves sådan (af og til afspejler den samme tragiske historie sig endog i kristne ægteskaber).

Tænker med følelserne

Når vi kommer til nutidsmennesket med evangeliet, må vi også indse, at de bibelske beretninger og den bibelske historie stort set er ukendt for det moderne menneske.

- Der er stort set intet fælles berøringspunkt mellem dem, der evangeliserer, og modtagerne af evangelisation. Kendskabet til Bibelens indhold er i dag stort set lig med ingenting, siger teologen D. A. Carson.

Ord som synd, dom og helvede eksisterer ikke for den postmoderne tankegang. Bruger vi ordene, må vi ikke bare definere dem, men vi må med tålmodighed og gennem venskab og samtale prøve at lede mennesker til erkendelse af sandheden.

Det postmoderne menneske er ikke god til at lytte, og det bør få os til at overveje

indledende at forkynde Guds sandheder mere i dialogform og ved at stille spørgsmål mere end ved direkte at buse på.

- Udfordringen, som jeg ser den, består i at kommunikere evangeliet til en generation af mennesker, som hører med øjnene og tænker med følelserne, skriver Rawi Zacharias.

Kriteriet for, hvad der er forkert og rigtigt, er ikke længere om det moralsk er ret og godt, eller om det er gavnligt eller skadeligt, men om *det føles godt*. Hvad, der føles godt, er godt, hvad, der ikke føles godt, er ikke godt.

Masser af ting i livet er pligter og nødvendige ting, som skal læres eller gøres, men sådan ser den postmoderne ikke på det, og i mange henseender har lovgiverne indrettet sig på det.

Klassiske dyder som erfaring, trofasthed, stabilitet, overblik, visdom og indsigt er i den postmoderne verden blevet suspekte; fremtiden er hos den unge, den smarte, den hurtige på aftrækkeren. "nyt" og "ungt" er plusordene, "gammelt" og "gammel" minusordene.

Søgervenlige

Flere menigheder forsøger sig frem med brugervenlige eller søgervenlige gudstjeneste-former for at tiltrække postmoderne mennesker.

Det er for så vidt i orden, når kirken indstiller sig på at være søgervenlig og indretter en hel del af sit liv efter det, men meget ofte er faren, at det ender med, at kirken i den proces sætter sit budskab over styr, og at mediet vi udtrykker os gennem, eller strategien vi satser på, bliver vigtigere for os end budskabet.

Vi går for langt, hvis det kun er menneskets umiddelbare følte behov, som står i centrum for opmærksomheden. Hvis det kun gælder om, at mennesker føler sig tilpas, og at møderne er underholdende. Vi må aldrig blive så fascinerede af former, hverken gamle eller nye, at disse bliver sagen og overtager styringen. At det er sket og skadig sker, må vi ikke være blinde for.

Samtidens tænke-måde, mentalitet og stemning præger os alle. Vi kristne er i mere eller mindre grad påvirket af den postmoderne tankegang og livsstil.

Udfordringen er stor, men grundlæggende den samme, som den altid har været ned gennem kirkens 2000 årige historie. Menigheden lever i en vekselvirkning med samtiden og skal gøre det – uden hverken at svigte sin identitet eller tage brodden af budskabet. Menigheden skal gå ind i tiden uden at gå op i den:

Derfor bliver vi ikke modløse i den tjeneste, som vi har fået af barmhjertighed. Vi har sagt nej til det skjulte og skændige og går ikke frem med snedighed og forfalsker heller ikke Guds ord, men bringer sandheden for dagen og anbefaler således os selv til ethvert menneskes samvittighed, for Guds øjne. Og er vort evangelium tilhyllet, er det kun tilhyllet for dem, der fortæbes, for dem, der ikke tror; deres tanker har denne verdens gud blindet, så de ikke ser lyset, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, Kristus, som er Guds billede. For vi prædiker ikke os selv, men Jesus Kristus som Herren og os selv som jeres tjenere for Jesu skyld. (2. Kor. 4:1-5).

PERSPEKTIV BIBELSKOLE

19. SEMINAR

Rødovre den 13.marts og i Odense den 20.marts 2004.

Tema: Hvem er du, menneske?

Karl-Jørgen Helmich lægger for med at præsentere os for en række verdslige menneskesyn, Louis Nielsen præsenterer os for det bibelske menneskesyn, og Carsten Thomsen vil fortælle os om, hvordan mennesket er blevet præsenteret og oplevet i en række moderne film. Der vil som sædvanlig blive diskussion og samtale i plenum; frokost- og kaffepauser indlægges også i programmet, og Sven Straarup guider os myndigt og kærligt gennem dagen.

Udførligt program udsendes senere. Reserver allerede dagen nu.

"FARISÆERNE OG SADDUKÆERNE KOM HEN TIL JESUS, OG FOR AT SÆTTE HAM PÅ PRØVE BAD DE HAM OM AT VISE DEM ET TEGN FRA HIMLEN. MEN HAN SAGDE TIL DEM:

"VED AFTENSTID SIGER I: DET BLIVER GODT VEJR I MORGEN, FOR HIMLEN ER RØD, OG OM MORGENEN SIGER I: "DET BLIVER DÅRLIGT VEJR I DAG, FOR HIMLEN ER RØD OG TRUENDE". HIMLENS UDSEENDE FORSTÅR I AT TYDE, MEN TIDERNES TEGN KAN I IKKE TYDE. EN OND OG UTRO SLÆGT KRÆVER TEGN, MEN DEN SKAL IKKE FÅ ANDET TEGN END JONASTEGNET."

OG HAN FORLOD DEM OG GIK SIN VEJ" (MATT 16:1-4).

"MEN NÅR MENNESKESØNNEN KOMMER, MON HAN SÅ VIL FINDE TROEN PÅ JORDEN?" (LUK 18:8)

STÆRKE I VANTROEN

Vantroen trives og dyrkes, og alligevel er mennesker utroligt godtroende. Vi ser nærmere på, hvad Bibelen siger om vantrø.

Af Louis Nielsen

Uden tvivl optager spørgsmålet om religion flere og flere mennesker, uden at det betyder, at en evangelisk vækkelse er indenfor rækkevidde. Når det gælder valg af, hvad man vil tro på, er markedet yderst leveringsdygtigt, og der synes ingen grænser for, hvad mennesker er parate til at tro på. Kun kristendommen synes på forhånd afskrevet af ret mange mennesker.

Samtidig er kirken ikke ret dygtig til at kommunikere evangeliet, og lidenskabens og overbevisningens glød mangler ofte. Ofte virker det som om, at kirken hænger fast i modernismen og med næb og klør mener, at den er sat til at forsvare modernismen og rationalismen. Nietzsche er stadig et stort navn i mange teologers

verden. Teologi uden Gud og uden skabelse er blevet om måske ikke almindelig, så udbredt.

For mange teologer er evolutionen og darwinismen ikke blot en hypotese og teori, men kendsgerningen om verdens og livets oprindelse, skabelsen kun myte og poesi. Tidsånden har sejret, teologi drives ikke længere på Skriftens præmisser og Skriftens grund, men på modernitetens.

Moderniteten har sejret i kirken. Problemet er så, at tiden ikke står stille, modernitetens svar er blevet gårsdagens svar, og ved at alliere sig med moderniteten har kirken derfor gjort sig mere irrelevant og ligegyldig end nogensinde.

"Hvorfor", spurgte Paulus i sin tid sine jødiske medteologer "finder I det utroværdigt, at Gud oprejser døde?" (ApG 26:8). Det spørgsmål har vi også lyst til at stille teologerne: Hvorfor finder I skabelsen, inkarnationen, opstandelsen, himmelfarten, genkomsten og det evige liv utroværdigt? Hvilken berettigelse har i det hele taget kirken, hvis den ikke tør forsvare og forkynde den tro, den bekender og lovsynger, og som den står og falder med? Tør kirken ikke være sig selv og stå ved sig selv, kan det ikke undre nogen, at den føles irrelevant og ligegyldig, og folk går dens dør forbi.

Kirkens tvetydige og vakleворne situation i verden, den løbende debat om troen i medierne, Grosbøll-sagen, Islams fremtrængen, det okkultes opblussen, kirkens manglende vilje og evne til apologetik (forsvar for troen), vore egne hjerters lunkenhed og vaklevornhed og tusind andre ting, som kunne nævnes, gør det såre relevant her ved årets afslutning at stille spørgsmålet og reflektere over det:

Hvorfor så megen vantrø?

Og hvorfor er det næsten altid vantrøen, som fremstår som den pæne dreng, medens troen opfattes som den primitive mere flabede dreng? Hvem er Gud? Kan man tro på troen? Er tro, når det kommer til stykket, blot et hormon i menneskets hjerne? Er alt, når det kommer til stykket, et spørgsmål om evolution, og er det evolutionen, som er den virkelige og sande Gud? Er det den, vi skal bøje knæ for og tilbede? Det har Tor Nørretranders ikke svært ved; har vi?

Skriften om vantrø

Som så ofte i livet er det godt at søge til Skriften, og for kirken og for den enkelte kristne bør det nærmest være et instinkt og samtidig en førsteprioritet at søge til

Skriften. Det vil vi så gøre. Og så viser det sig, at Bibelen faktisk ofrer dette problem med vantroen stor opmærksomhed. Af pladsmæssige årsager begrænser vi os i denne artikel til Det nye Testamente.

Flere steder i evangelierne rejses spørgsmålet om tro og vantro. Den måde, Johannes-Evangeliets prolog (1:1-18) introducerer det evige Guds skaberord på og dernæst identificerer det med "Livet" og med Jesu komme til verden, lægger op til, at Jesus, som noget nærmest selvfølgelig, vil blive hilst velkommen i verden.

Men vi er ikke langt henne i prologen, før Johannes med sukkende undren skriver:

"Lyset, det sande lys, som oplyser ethvert menneske, var ved at komme til verden. Han var i verden, og verden var blevet til ved ham, og verden kendte ham ikke.

Han kom til sit eget, og hans egne tog ikke imod ham. Men alle dem, der tog imod ham, gav han ret til at blive Guds børn, dem, der tror på hans navn; de er ikke født af blod, ikke af køds vilje, ikke af mands vilje, men af Gud" (vers 9-13).

Lyset er ikke det eneste, som er i verden - mørket, Guds og lysets fjende er der også. Hvordan det er kommet der, hverken spørges der om eller svares der på - det bare er der, og det står lyset imod, dog uden varigt og blivende held - lyset vil altid være sejrende.

I Johannesevangeliet kapitel 3 reflekteres der igen over Kristi komme til verden, over det, at Gud har elsket verden og sendt sin Søn som frelser for verden, og igen ville vi vente, at alle og enhver ville tage imod Guds kærlighed i Sønnen, og igen undrer Johannes sig højlig over, at det gør ikke alle. Hvorfor? Fordi, siger Johannes

"Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket frem for lyset, fordi deres gerninger var onde.

For enhver, som øver ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skal afsløres.

Men den, der gør sandheden, kommer til lyset, for at det skal blive åbenbart, at hans gerninger er gjort i Gud" (vers 19-21).

Mattæusevangeliet kapitel 16 handler om spørgsmålet tro/vantro. Hvorfor tror farisæerne og saddukæerne ikke, og hvorfor er de så beslutsomme og så fælles i deres afvisning af Jesus? Hvorfor lader også disciplene sig smitte af denne vantro? Og hvad skal der til for at vende deres vantro til tro? Tidens tegn peger tydeligt på, at Guds rige er nær, at Messias (Kristus) er kommet. Hvorfor forlanger man så

DENNE VANTROENS TILSTAND ER EN DEL AF DET AT VÆRE FORTABT, OG KUN GUDS BARMHJERTIGHED UDRAKT MOD OS LODRET FRA HIMLEN KAN TRÆKKE OS UD AF DENNE TILSTAND.

yderligere et tegn? Hvorfor er folk så blinde og døve?

I Romerbrevet er det Paulus, som arbejder med dette vantroens problem, først hedningeverdenens vantro åbenbart i dens massive frafald fra Gud (1:18-32), og så det tunge teologiske problem om Israels vedvarende vantro og forhærdelse mod Guds åbenbaring, kulminerende her i de sidste dage med dets forkastelse af Jesus og efterfølgende af dets hårde, gentagne afvisning af evangeliet (kapitel 9-11). I Første Korintherbrev grunder apostlen over det faktum, "at jøder kræver tegn, og grækere søger visdom, men vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger; men for dem, der er kaldet, jøder såvel som grækere, prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom" (1:22-24).

Paulus kendte fra sit eget liv fra før, han blev en kristen, denne dybtsiddende, i hans tilfælde endda lidenskabelige vantro, som fik ham til at hade Jesus og alt, hvad der havde med hans navn og hans person at gøre (1 Tim 1:12-17); efterfølgende som apostel og budbringer for evangeliet oplevede og erfarede han også, at denne vantro ikke først og fremmest er af intellektuel art, men repræsenterer et villet og aktivt oprør mod Gud, hvori djævelen har taget os til fange og lukket og "blindet vore øjne, så vi ikke ser lyset, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, Kristus, som er Guds billede" (2 Kor 4:4).

Vantroen er det normale

Denne vantroens tilstand er en del af det at være fortabt, og kun Guds barmhjertighed udrakt mod os lodret fra Himlen kan trække os ud af denne tilstand. Vantroen er det normale for os mennesker, når det gælder Gud og mødet med Gud.

Når vi ikke tror på evangeliet, er det ikke fordi evangeliet indeholder ting, som på forhånd må afvises som myter, fantasier eller eventyr; evangeliet holder sig tværtimod omhyggeligt til det nøgterne og det faktuelle og er i sin form uendelig fjernt fra myten og eventyret.

Rigtignok fortæller det om ting, som er åbenlyst umulige for mennesker at gøre, men hvad kan være umuligt for Gud? Og det er lige, hvad evangeliet er, en beretning, en fortælling om Gud, Guds eget ord til os, hans eget vidnesbyrd om sin Søn, Jesus Kristus. Det beretter yderst nøgternt og faktuel, men lader det samtidig klart fremgå, at det har en transcendent dimension, at det ikke alene vidner om jordiske og dennesidige forhold, men også om himmelske og evige realiteter.

Også når det fortæller om mennesket og oplyser om, hvem og hvad mennesket er, er det nøgternt og realistisk, det hverken over- eller underdriver, forfalder ikke til retoriske tricks, det ophøjer og forherliger ikke mennesket, men reducerer det heller ikke. Mennesket er klart af støv og hører den forgængelige verden til, det er på grund af syndefaldet fortabt, men det er også skabt i Guds billede, og Gud elsker det og ønsker at forløse og frelse det til herlighed og evigt liv.

Ja, evangeliet eller kristendommen indeholder mysterier, fordi det er Gud og livet og eksistensen, som Gud ser den, de forholder sig til. Der er i Bibels vidnesbyrd en indre sammenhæng, en egen logik, en egen selvfølgelig. At Gud er til og lønner den, som søger ham, er for Bibelen og troen ikke en påstand, som kræver bevis, men noget absolut givet. Hvis ikke det er sandt, er der intet i og omkring vor eksistens, som længere giver mening. Så forstår vi ingenting.

Verdens skabelse skete, fordi der var en, der ville, at det skulle ske. Derfor skete det også. Ligeså med frelseshistoriens begivenheder, Abrahams kaldelse, Israels udgang af Egypten og overgang over Sivhavet, Moses ved Sinaj, overgangen over Jordan, det babyloniske fangenskab, Jesu fødsel, død, opstandelse, himmelfart, Helligåndens komme og genkomsten, de skete og de sker, fordi han, som først frembragte verden, ville og vil, at de skulle og skal ske.

Med den Gud, Bibelen tror på og forkynnder, er intet, som kan forholde sig til Gud og være forenligt med ham, umuligt, og Bibels verdenssyn, livssyn og frelseshistoriske rammefortælling hænger logisk, etisk og erfaringsmæssigt sammen.

I det er der paradokser, gåder, mysterier

og det, som går ud over vor forstand og fatteevne, som bryder alle vore vante forestillinger og forventninger. Men det hænger sammen omkring Guds person, omkring ham, som er den Eneste (den Absolutte), Han, som er Gud fra evighed til evighed, Han, som er "Jeg Er", "Han, som var, som er, og som kommer", verdens skaber, "alt køds Gud, "al jordens dommer", "den ene vise Gud", "Evighedens konge", den Almægtige, Skaberen, Frelseren, den evige Hersker. Det hænger sammen omkring hans vilje, hans forsæt, hans plan.

Vantroen ved syndefaldet

Det er også særdeles sigende, at mennesker, når det gælder alt andet end kristendom, generelt er utroligt godtroende, ikke mindst i vor tid. Det er næsten utroligt, hvad vi tror på af rygter, myter og medieskabte sensationer, hvilke ideologier og fantasier vi udtænker og propaganderer for, hvad vi opfinder af utopier, og hvilke drømme om evig ungdom, evigt godt helbred, rigdom, luksus og berømmelse, vi opfatter som skinbarlig virkelighed. Religioner, hvis virkelighedsforståelse er meget lidt i pagt med virkeligheden, flourer som aldrig før. Kun kristendommen er på forhånd afskrevet.

Det kan godt være, at troen er en gåde, men vantroen er det også, men går af hver sin art, ja nærmest modsatte gårde. For dybest set har vores indgroede vantro med en anden gåde at gøre: syndefaldets gåde. Kimen blev lagt med Slangens sån mistro til Gud og til Guds godhed og gode hensigter og planer for os (1 Mos 3:2) og med dens rejsen mistro til og diskussion om Guds ords holdbarhed og autoritet. Langtidsvirkningerne af det har fulgt menneskeheden lige siden, ikke mindst i vor tid.

"Hvorfor forstår I ikke, hvad jeg siger?" (Joh 8:43) spurgte Jesus engang jøderne og besvarede det selv med: "Fordi I ikke kan høre mit ord. I har djævelen til fader, og I er villige til at gøre, hvad jeres fader lyster. Han har været en morder fra begyndelsen, og han står ikke i sandheden, for der er ikke sandhed i ham. Når han farer med løgn, taler han ud fra sig selv; for løgner er han og fader til løgner. Men jeg siger sandheden, derfor tror I mig ikke" (Joh 8:44-45).

Nogle grufulde ord på sin vis, som ingen uden Jesus kunne sige, men netop fordi det er ham, som siger dem, føler vi også i vort inderste indre, at det er sandt, og mere

OGSÅ VI KAN MØDE GUDS
LØFTER MED VANTRO,
AFVISE DEM ENDDA MED
FORAGT. OGSÅ FOR OS
KAN TRO UDARTE SIG TIL
EN PARADEFORESTILLING
MERE BESTÅENDE I ORD
OG FROMME FRASER END
I LIV OG HANDLING

end nogensinde erkender og forstår vi også, hvorfor Jesus er den eneste vej til Gud og det eneste navn givet til menneskers frelse, hvorfor han og kun han er "Vejen, sandheden og livet" (Joh 14:6).

Menneskets faldne natur gør, at "vi undertrykker sandheden med uretfærdighed" (Rom 1:18), og for det kommer Guds vrede. Men der er i evangeliet, Guds glædesbudskab om Jesus Kristus, en "kærlighed", som vi kan tage imod, og som "leder os til sandheden" (2 Thes 2:10).

Vantro hos kristne

Men også på andre fronter end på den intellektuelle og forstandsmæssige, og den front, som vender ud mod verden, må vi trækkes med vantroen.

Jesus måtte igen og igen bebrejde sine disciple deres vantro, og det både før og efter opstandelsen. Især efter opstandelsen bliver deres vantro betændt. For nu burde den for altid være sat på plads. Kristenlivet er imidlertid en stadig kamp mod vantroen, måske nu ikke så meget i dens intellektuelle form som dens moralske, eksistentielle og viljesmæssige form.

Muligheden for, at der også i os kristne kan være et "ondt vantro hjerte" (Heb 3:12), må vi ikke se bort fra. Også vi kan møde Guds løfter med vantro, afvise dem som gyldige for os, som relevante for os, afvise dem endda med foragt. Også for os kan tro udarte sig til en paradeforestilling mere bestående i ord og fromme fraser end i liv og handling.

Jakob advarer os kraftigt mod det bedrag, som ligger heri (Jak 2:14 ff). Kristenliv er at række ud efter Guds nådes løfter, som Gud dag efter dag møder os med påny, løfterne som giver os både indsigt, inspiration, mod og kraft og styrke til at lægge vort

liv i Guds hænder og stille os til rådighed for ham. Således tjener vi Gud til hans velbehag.

Når vi derimod tager livet i vores egne hænder og ikke længere er os bevidste om, at vi er Guds ejendom, og at vi er "sat i verden for at bære frugt, så Faderen kan give os alt, hvad vi beder ham om i Sønnens navn" (Joh 15:16), så har vi i virkeligheden fravalgt disciplinet med Jesus og har valgt at leve verdsligt, dvs. valgt vantroen fremfor troen.

Alligevel undrer vi os over, at vort liv er så tomt og så indholdsløst og så lidt opløftende. Men ofte i stedet for at lede efter og finde årsagen hos os selv og i vor mangel på lydighed og efterfølgelse af Jesus rækker vi kritikken mod Gud og siger, at det er så som så med hans løfter; dem kan man alligevel ikke regne med.

"Mon Menneskesønnen, når han kommer igen, finder troen på jorden?" Sådan spurgte Jesus, og det spørgsmål rettede han mest til sine disciple. Han vidste, at tiden indtil han kom igen, ville blive hård for hans disciple, og at det ville kræve megen tro og udholdenhed at forblive tro. Men han vidste også, at deres himmelske Fader er en bøn hørende Gud, og at han vil give dem, hvad han har lovet, omend det trækker ud.

For disciplene er der intet andet at gøre end forblive disciple, som vedvarende beder "Komme dit rige", og som lever deres liv i tillid til, at Gud hører deres bøn, og omsider en dag lader riget komme. Det er ved "tro og tålmodighed, at vi arver det, som Gud har lovet" (Heb 6:12; se også vers 13 ff.).

Troens vej kaldes af og til en "banet vej" og "en jævn vej", og den kaldes så, fordi der på den vej regnes med Gud og stoles på ham og hans løfter. På den vej er han med og ledsager os. Vantroens vej derimod er en "kroget" vej. På den vej har man valgt selv at sætte dagsordenen og selv at bane sig vej. På den vej er det også naturligt at søge til tricks og at udmanøvre andre; andre skulle nødtigt være smartere end en selv.

Patriarken Jakob var uhyre dygtig til det. Først da han gav slip på sine tricks og på sig selv, blev han Israel, manden under Guds velsignelse og under Guds løfter, først da han omvendte sig fra vantroen til troen, blev han patriark, det Gud havde udvalgt ham til. Noget lignende gælder også os, et lignende valg er også vores.

Handlingen

Basis for filmen er computernetværket Matrix, som har overtaget verden. Alle mennesker er faldet i en dyb søvn og bruges som energi, så computerne kan overleve. Menneskenes hjerner er tilsluttet Matrix, som føder deres bevidsthed med kunstig intelligens.

Der findes dog en lille gruppe oprørere, som ikke er tilsluttet Matrix, de holder til i en befæstet hule, Zion, og lever yderst primitivt, som et middelalderligt stammesamfund.

Oprørerne hacker sig ind i Matrix og redder dermed Neo. Han udses af en af lederne af oprøret, Morpheus, til at være The One, den udvalgte "messias", som kan redde verden fra Matrix, så menneskene kan vågne op og erkende, at der er en verden uden for computersystemet. Det kræver, at "frelseren" går ind i Matrix igen og bekæmper det hele indefra.

Det er jo en illusion, og derfor gælder de fysiske love ikke i Matrix, hvilket special-effect-folkene får meget ud af at demonstrere med kugler, der stopper i luften osv.

Neo får hjælp til opgaven bl.a. af Oraklet, som selv er et computerprogram, hvilket gør forvirringen større. Kan man egentlig stole på de råd, hun giver i løbet af de tre film - hvilken skjult dagsorden har hun egentlig?

Hovedfjenden viser sig at være Agent Smith, et computerprogram, der udvikler sig til at være en farlig virus, som kopierer sig selv og forsøger at overtage/ødelægge Matrix, ja hele menneskeheden.

Matrix - filosofi for nybegyndere

Af Carsten Thomsen

Hvis man skal tage pulsen på den postmoderne tid, så er Matrix trilogien en god forsøgsperson. De tre film er et sammenkog af digital kung-fu action og filosofiske, religiøse og eksistentielle betragtninger.

Det synes næsten som om, at de to instruktører bag cyber-thrilleren har kastet 2000 års idehistorie ned i en blender sammen med et par playstation 2 spil og ud er kommet Matrix.

Siden den første Matrix-film kom frem i 1999 har filosoffer, kristne, buddhister og hinduer forsøgt at afkode de mange symboler i filmene og flere har også anstrengt sig for at lægge et specifikt verdensbillede ned over de to Wachowski-

brødres univers, men de religiøse klæder passer ikke, for Matrix er et barn af tiden og vil helst have så spraglet tøj på som muligt. Matrix leger med symbolerne, hylder det mysteriøse og uigennemtrængelige. Ser vi lyset for enden af gangen kan vi være sikre på, at når vi derhen, vil der være tre ekstra veje at vælge imellem.

Matrix er en slags hypermoderne mytologisk fortælling, der bruger symbolerne fra forskellige verdensbilleder, lidt i stil med Star Wars, der dog ikke er nær så filosofisk.

Matrix er ikke nogen hellig tekst, som kan give os en større indsigt i evangeliets hemmeligheder, og vi behøver ikke være alt for ivrige efter at lede efter "Jesus-symboler" overalt. Det er snarere en gimmick fra instruktørernes side end noget, som har teologisk indhold.

Samtidig skal det siges, at Matrix-trilogien til tider er meget voldelig, dog ikke på en rå, jordnær måde, men mere overdrevent stilistisk og gennemført digital koreografi. Dette ser vi mere og mere af i film, og det er noget, vi kritisk må forholde os til.

Først og fremmest er Matrix beåndet med kristen symbolik. Navne som Nebudkadneser, Trinity og Zion er ikke tilfældigt valgt. Neo er klart en Kristus-figur, navnet er et anagram for "one", den eneste Messias, der kan frelse menneskeheden. I den første film dør han, men opstår igen med "guddommelige" kræfter. I den sidste film, Revolutions, dør han igen for at befri de mennesker, der er tilsluttet Matrix. Han bæres ind til hjertet af Matrix i en korsfæstet stilling, så vi ikke er i tvivl om forfatternes inspirationskilder.

Men det er en moderne Messias, som

fremstilles. Ulig evangeliernes Kristus, så er Neo det meste af tiden forvirret om sin skæbne, rådvild om sin mission og sit mål. Han må selv finde vej gennem det net af løgne og bedrag, som han møder. Han vejledes af Oraklet, men kan ikke være sikker på, om hun virkelig taler sandt. Er han selv et computerprogram, som er styret af Matrix?

Neo er også blevet sammenlignet med en Buddha, der opgiver nirvana for at hjælpe menneskeheden, som "vågner op" og bliver "oplyst". I buddhismen er hovedproblemet for menneskeheden ikke synd eller det onde, men "uvidenhed" om den sande virkelighed.

Nogle skribenter ser også gnostiske ideer i Matrix, der læner sig op ad buddhistisk tankegang. Gnosticismen udviklede aldrig nogen veldefineret teologi, men den fremstiller Jesus som en heltefigur, der frelser mennesket gennem "gnosis" eller esoterisk viden. I gnostisk filosofi er den fysiske verden ikke en del af Guds skaberværk, men en manifestation af en demi-gud længere nede på rangstien – en mareridtsagtig virkelighed, som holder mennesket fangen. Gnostikerne mente, at de kunne opnå frelsen, ikke ved at overvinde synd og død ved Guds nåde, men ved at opnå højere erkendelse af virkeligheden.

Der er også henvisninger til reinkarnation og livet forstået som en cyklus. I film nr. 2, Reloaded, har Neo en samtale med en, der kalder sig Arkitekten (også et edb-program). Han forklarer Neo, at han ikke er den første "messias", men at seks før ham har været ude på samme mission. Arkitekten antyder her, at når Neo vælger den dør, som øjensynligt frelser menneskeheden, så starter hele processen om igen.

I sidste scene i film nr. 3 er der desuden en antydning af, at Matrix slet ikke har sluppet sit greb i mennesket, men at forløbet på et eller andet tidspunkt gentager sig.

Noget af drivkraften bag disse spekulationer og ønsket om at finde de religiøse og filosofiske "nøgler", der er gemt i Matrix, er sikkert, at instruktørerne og forfatterne Larry og Andy Wachowski stort set har undladt at kommentere filmene og deres filosofi. Dog har de i et sjældent interview i Time Magazine sagt:

- Vi er interesseret i mytologi, teologi og til en vis grad højere matematik. Alle måder, hvorved mennesker forsøger at besvare livets store spørgsmål, såvel som Det Store Spørgsmål. Hvis du skal lave

episke historier, så må du behandle disse emner. Folk vil nok ikke forstå alle hentydningerne, men de forstår de vigtigste ideer. Vi ønsker at få folk til at tænke, at engagere deres tanker lidt.

Kunstig virkelighed

Et af temaerne er spørgsmålet om viden og erkendelse. I den første film spørger Morpheus Neo: "Har du nogensinde haft en drøm, du var helt sikker på var virkelig? Hvad, hvis du ikke var i stand til at vågne op fra den drøm? Hvordan kunne du

Jeg tror ikke på tilfældigheder. Når jeg ser tre objekter, tre kaptajner, tre skibe, så ser jeg ikke et sammentræf. Jeg ser forsyn. Jeg ser formål. Det er vor skæbne. Jeg tror, at denne nat indeholder selve meningen med vore liv.

Morpheus' tale i Matrix Reloaded

kende forskellen på drømmeverdenen og den virkelige verden?"

Neo må rives ud af Matrix' fangegarn, hvor store kabler nagler ham til en kunstig intelligens. Igennem de tre film skiftes der mellem den grå, jordbundne virkelighed og den computergenererede Matrix-verden, men grænserne flyder ud. Neo trænger ind i Matrix, mens programmet "Agent Smith" trænger ind i den virkelige verden ved at kopiere sig i forræderen Bane.

Ifølge nogle postmodernistiske filosoffer er al virkelighed "kunstig" virkelighed. Vi er så at sige også forbundet med en "computer", som projekterer vores egne separate små verdener. Vi oplever disse verdener og forlader os på dem. Vi accepterer en verden, som er skabt af det miljø, vi omgås i, ligesom Matrix skaber en perfekt illusion.

Tidligere søgte man sandheden gennem fornuften, men i dag søger man den mere og mere gennem følelser og erfaring. Livet skal få mening og blive autentisk gennem stærke erfaringer. Det er hvad byen Zion i Matrix har tilbage, en sanseløs, sensuel feststemning, som vi ser i starten af Matrix Reloaded, hvor folket overgiver sig til denne beruselse. Det står i skarp

kontrast til Matrix logiske og matematiske "fornuft".

Kristendommen kommer hverken med udgangspunktet i menneskets fornuft eller i dets følelser. Grundlaget er i stedet Alfa og Omega, som har skabt alle ting, og som giver skabelsen mening. Bibelen forkynnder, at vi kan kende Ham. Uanset, hvor ubetydelig det enkelte individ forekommer, så har han eller hun mulighed for at få kendskab – ikke til en ide eller filosofi eller tankesystem – men til en transcendent almægtig Gud. "At frygte Herren er begyndelsen til kundskab", står

der i Ordsprogenes Bog kap. 1:7.

Det er dybt personligt. Bøjer vi vore knæ for ham og lader ham komme ind i vort liv, vil han gennem Ordet, ved Helligåndens ledelse, føre os ind i sandheden, om Ham selv, om os, og om den verden vi lever i, om hvad, der er rigtigt og forkert.

Arvesynden er slet ikke med i den mytologiske verden, som Wachowski-brødrene har skabt, men det er netop synden, som blinder folks øjne for sandheden. Der må en ny fødsel til, ånden må vækkes til live.

Skæbnetro

Det andet store tema i Matrix-trilogien er skæbnen, forudbestemmelse og den fri vilje. Morpheus holder flere gedigne prædikener i filmene, et sted siger han:

- Hele vort liv har vi kæmpet denne krig. I aften er jeg overbevist om, at vi kan afslutte den. I aften er ingen tilfældighed. Der er ingen tilfældigheder. Vi er ikke kommet her planløst. Jeg tror ikke på tilfældigheder. Når jeg ser tre objekter, tre kaptajner, tre skibe, så ser jeg ikke et sammentræf. Jeg ser forsyn. Jeg ser formål. Jeg tror, at det er vor bestemmelse at være her. Det er vor skæbne. Jeg tror, at denne nat for os alle

sammen indeholder selve meningen med vore liv.

Denne salvesfulde tale bliver skudt grundigt i stykker i Matrix Reloaded. Den profeti, som Morpheus så stålfast kaster sit liv ind på går ikke i opfyldelse, og hans drømme brister.

- Profetien var ikke sand, siger Neo.

Hvem kontrollerer hvem i Matrix, det er det store spørgsmål. Hvem taler sandt? Er der nogen, som overordnet styrer begivenhederne i denne tekno-mytologi? Oraklet synes at have mest styr på tingene, hun kan se ind i fremtiden og har visdomsord til alle, men hun er selv et program, og hun er ikke selv sikker på, at hendes "plan" vil virke. At Neo virkelig vil triumfere.

Matrix' onde ånd, Agent Smith, håner til sidst Neo med en djævelsk udfordring:

- Tror du virkelig, at du kæmper for noget? Fred, Sandhed? Kærlighed? Ved du det overhovedet? Illusioner Mr. Anderson. De midlertidige konstruktioner af et skrøbeligt intellekt, der desperat forsøger at retfærdiggøre en eksistens, der er uden mening og formål. Alle lige så kunstige som Matrix selv, selvom kun et menneske kunne opfinde noget så fladt som kærlighed. Hvorfor kæmper du?

- Fordi jeg vælger at gøre det, svarer Neo.

Ikke et særligt overbevisende og tilfredsstillende svar i et bibelsk perspektiv. Vi kæmper mod synden og mod det onde, ikke fordi vi blot vælger at gøre det uden at vide hvorfor. Vi er en del af Guds store frelseshistorie, og han har kaldet, udsendt og udrustet os til kampen.

Kristendommen har altid afvist et lukket deterministisk syn, som lærer, at mennesket alene er et produkt af arv og miljø, gener og kemi.

Mennesket er skabt i Guds billede og står til ansvar over for ham. Men Bibelen understreger også Guds suverænitæt og forsyn - Hans overordnede vilje og formål med skabelsen fører han igennem, og han lader ikke sit folk vandre formålsløst rundt, uvidende om dets opgaver, valg og endelige mål.

"I ham blev alting skabt i himlene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner og herskere, magter og myndigheder. Ved ham og til ham er alting skabt. Han er forud for alt, og alt består ved ham." (Kol. 1:16-17).

Drevet af

Misundelse

Edder i knoglerne, en fortærende kraft. Bibelen advarer mod misundelsens ødelæggende kræfter. Med udgangspunkt i to avisartikler ser vi på misundelsens væsen.

Af Louis Nielsen

De senere ugers avisartikler omkring bøger, eksistens og livsstil har med flere bidrag sat fokus på misundelse.

Misundelse er også en synd, som Bibelen advarer os kraftigt imod. I katolsk teologi henregnes misundelse mellem dødssynderne.

Det med dødssynderne og at synd faktisk er en dødelig tilstand, er der ingen, eller kun meget få, som tager alvorligt i dag, og vi er langt mere optaget af det, som kan skade vores fysiske helbred, end det, som skader vores åndelige natur og truer os med evig fortabelse.

Vores overfladiskhed og letsindige omgang med sandheden røber os, der hvor vi f.eks. har til hensigt at smigre eller glæde nogen, siger "Hvor jeg misunder dig"

eller "jeg misunder dig af et rent hjerte". Ikke at der er noget forkert ved denne sprogbrug, men den kunne måske forlede os til at opfatte misundelse, når det virkelig er misundelse, det handler om, som en mindre, mere uskyldig synd.

Misundelse sammenknyttes med "mord" i Jak 4:2: "I myrder og misunder, men kan intet udrette", sandsynligvis var det også misundelse, som lå bag Kains drab på Abel (1 Mos 4:1-16); Johannes bruger i sit første brev Kain som eksempel på en, som hadede sin broder og slog ham ihjel, og hvorfor slog han ham ihjel? spørger Johannes og svarer selv: "Fordi hans gerninger var onde, men hans brors retfærdige" (3:11-12). At tale om misundelse som årsag til had og drab er ikke en retorisk overdrivelse, men er alt for ofte den barske kendsgerning.

I en artikel i Kristeligt Dagblad den 14.

november i anledning af udgivelsen af psykiatrikerens Birgit Peterssons bog "Misundelse og kærlighed" citeres fra bogen:

"Da Jytte Hilden blev kulturminister, skrev hendes søster en kronik i Ekstra Bladet, hvor hun hængte hende ud for at være en ravnemor, storforbruger af mænd og magtsyg. Det er vanvittigt at en redaktion at bringe den slags, men hver dag bliver der slået mennesker ihjel på det symbolske plan."

Det, vi i dag kalder "karaktermord", er blevet alt for almindeligt og alt for offentligt. Bare det at være en kendt og offentlig person udsætter en for det. At man graver frem fra fortiden noget skandaløst om en offentlig persons liv er noget, alle kendte udsætter sig for. Eksemplerne er talrige lige fra vores egen udenrigsminister Per Stig Møller over prinsesse Diana og prins Charles til popstar Jon.

Alle er vi i fare for at blive snushaner, sladre-kællinger og skandalemagere. Og vi sluger det råt, og nydelsen er sød (se Ordsp 18:8). Men er det tiltalende? Føler vi os selv som bedre mennesker ved det? Hvilken illoyalitet, hvilken indiskretion, hvilke brud på tillid og god omgangstone skjuler sig ikke bag enhver, som forråder foresatte, ægtefæller, kolleger, venner på sådan en tarvelig måde. Hvor nedværdigende for en selv at være med til den slags, og for hvad? For penge, for berømmethed, for at "komme på", blive set og kendt? Og motivationen er ofte så simpel som misundelse. At "være på" og at være kendt er efterhånden så afgørende en ting for mange, at det ikke at være det er nok til at gøre os "gule af misundelse" mod dem, som er det.

Birgit Petersson taler om "et samfund bygget på misundelse":

"Problemet er, at hele samfundsstrukturen i den vestlige verden er bygget op omkring misundelse. I stedet for, at vi løfter i flok, opmuntres vi til konkurrence og enkeltpræstationer. Og i øjeblikket er kræfter i gang med at ødelægge den lighed og fællesskabsfølelse, som ellers har været kendetegnende for det danske samfund."

Om medierne og misundelsen skriver Birgit Petersson, at man "skiftevis idealiserer de kendte og de kongelige og forkaster dem. Har man fat i en flig af en historie bringes den for at myrde sin egen misundelse". Birgit Petersson omtaler også sin egen verden, universitetssystemet som bygget op omkring misundelsen.

Hendes udregning af misundelsens "dynamik" er tankevækkende:

"I gamle dage slog man ihjel på grund af misundelse, og der er stadig drab f.eks. mellem brødre.... Jeg tror, at det er mere almindeligt, at søskende har det svært sammen end det modsatte. Gamle kræfter kommer op, hvis forældrene ikke har tacklet misundelsen, og nogle gange

Misundelse udspringer af falske værdinormer og falske sammenligninger, af umættethed i sjælen, af utilfredshed med, hvad Gud giver.

er der tale om, at den ene har været den foretrukne.

For mig ville det være pragtfuldt, hvis vi, hver gang vi skal til at bagtale andre, tænker "hov, hvorfor siger jeg nu det". Det betyder ikke, at vi ikke skal sige det skrappe, men at vi skal give konstruktiv kritik i stedet for. Bagtalelse på arbejdspladserne er desværre mere almindeligt, fordi det åbenbart er svært, at nogle har og er noget mere end en selv. Man skal være et meget kærligt menneske for at kunne tåle det. Men omvendt skal man huske, at glæden ved at rakke ned er kort, for man føler sig som et dårligere menneske bagefter."

Den 20. november var der så i Politiken en anmeldelse af Jes Stein Pedersen af Christoffer Jacob Ries "Retten, magten og æren. Lauge Koch Sagen". Jes Stein Pedersens introduktion til denne anmeldelse er værd at citere i sin fulde ordlyd:

"Christoffer Jacob Ries har bearbejdet sin ph.d.afhandling og skrevet en blændende bog om Lauge Koch og en af de største skandaler i dansk naturvidenskabs historie. En beretning om skurke, helte og intriger, som giver et sjældent indblik i et lukket forskningsmiljø, præget af egoers drøm om magt og ære."

Til sidst i anmeldelsen spørger Jes Stein Pedersen:

"Var anklagerne mod Koch retfærdige, spørger Ries i bogens forord og "skal retfærdigheden udmåles med geologisk, juridisk, moralsk eller politisk målestok?". Han besvarer med forsæt ikke spørgsmålet, men overlader det til læseren selv at dømme efter at have blotlagt hidtil upublicerede notater, breve som belyser et begivenhedsforløb, der er lige så fuld af skjulte alliancer og gedulgte motiver, som dem, der altid lurar under overfladen i de krimier, hvor det gælder om at opklare mordet på en myrdet gentleman, der fik dolken i ryggen, mens han sad i godsets bibliotek, mens der blev danset ved siden af. For anmelderen er der ingen tvivl om, at Koch blev dolket bagfra, også i den grad. Karaktermordet satte den geologiske udforskning af Grønland årtier tilbage. Det er måske den vigtigste konklusion i Jacob Ries koloni- og videnskabshistoriske gyser."

Kommer indefra

De her citerede eksempler fra to forskellige avisartikler sætter fokus på, at misundelse føles som et problem, endda et tungt problem med langvarige, måske endeløse konsekvenser for de implicerede selv, for samfundet og for fagligheden. Birgit Petersson tolker misundelse som et psykologisk og sociologisk problem og finder psykologiske og sociologiske årsager til den - og disse forekommer relevante - men når alligevel ikke dybt nok. For det må vi søge til Skriften, til Bibelen og lytte til, hvad den har at sige til os.

Jesus nævner i sit svar til disciplene angående spørgsmålet om urenhed, at urenheden kommer indefra, og så nævner han nogle af de ting, som gør mennesket

Vi trænger til at lade Guds Ånd ved Paulus løfte os op i det himmelske. Så vil misundelse også ophøre med at være den fristelse og det problem for os, som den ofte er.

urent, herimellem misundelse (Mark 7:17-23). Misundelse er her sat ind i helt katalog af alvorlige synder, herimellem "onde tanker, mord, griskhed, svig og hovmod".

Som synd i det hele taget, så også misundelse, sætter den gang i en hel kædereaktion af onde ting, "sætter tilværelsens hjul i brand og er selv sat i brand af Helvede", som Jakob så malerisk udtrykker det (3:6).

Ordsprogenes Bog afbilder misundelse som "edder i knoglerne" (14:30), altså som en tilstand af fortærende sygdom. Prædikeren har gjort det til sin beskæftigelse at iagttage livet og menneskene, og med sin sædvanlige kynisme konstaterer han tørt, at "alt slid og dygtigt arbejde bunder i menneskers indbyrdes misundelse" (4:4).

Eksemplerne fra vore to avisartikler giver Prædikeren ret. Misundelse er virkelig drivkraften bag meget af det, vi gør. Derfor er det afgørende vigtigt, at vi ser kritisk på os selv og tilretteviser os selv, ellers kan en synd, en lidenskab som misundelse meget nemmere komme til at styre vort liv, end vi bryder os om at tænke på.

Den højt lovpriste objektivitet i forhold til sig selv er en dyd meget få af os er i besiddelse af, og faren for, at vi misfortolker os selv er større end nogensinde, eftersom vi lever i en kultur, som dyrker selvværdet (jvf. Paulus' advarsel i Rom 12:3).

Misundelse nævnes overraskende i forbindelse med Jesu domfældelse og det af to af evangelisterne, Mattæus og Markus:

"Han (Pilatus) vidste nemlig, at det var af misundelse, de (ypperstepræsterne) havde udleveret ham (Jesus)" (Matt 27:

18) og "Han var nemlig klar over, at det var af misundelse, ypperstepræsterne havde udleveret ham" (Mark 15:10).

Ypperstepræsterne var som magtmennesker altid er det kun optaget af en ting: At bevare magten, koste hvad det vil. Og de opfattede Jesus som en trussel mod deres magt.

På det dybere plan nærer de også en morderisk misundelse mod Jesus, fordi han er en god og retfærdig mand, medens de med dem selv ved, at de er onde, jvf. de tidligere citerede ord fra Johannesbrevet om Kain og hans broder.

For onde mennesker er det aldrig rart at møde godheden, for mennesker, som elsker mørket og søger tilflugt i mørket, er det pinefuldt ud over alle grænser at komme ind i lyset.

Man vil gerne have den moralske autoritet og position, som godhed giver, men man vil ikke betale prisen, på den måde virker misundelsen.

Man misunder andre et eller andet, de er, de har eller kan, men man glemmer det arbejde, det slid, det afsavn de sandsynligvis også har haft for at nå så vidt.

Selvfølger er der også nogen, som tilsmiles af heldet, og så misunder man dem for deres held, og man vælger at lukke øjnene for, at lykke i livet ikke er identisk med det at have. Man kan, som Jesus, siger "vinde den hele verden og bøde for det med sin sjæl".

Jesus priser sine disciple salige, og det bestemt ikke på grund af anseelse, rigdom og lette og rigelige kår i verden, tværtimod; men de er salige, fordi Guds rige er kommet til dem, fordi de tror på Jesus og

derved er Guds børn.

Falske værdier

Misundelse udspringer af falske værdinormer og falske sammenligninger, af umættethed i sjælen, af utilfredshed med, hvad Gud giver, af oprør mod Gud, fordi han handler med mig i sin suveræne vilje, og derfor ikke handler med mig, som han handler med Jens og Birgitte. Det er denne kræftsygdom i sjælen, misundelse er det urovarslende symptom på.

Måske kan vi tillade os nogen gange at spøge lidt med det, og sige: »Hvor jeg misunder dig" og mene noget godt og positivt med det, noget hen i retning af, hvor er jeg glad på dine vegne. Fint. Men det har ikke noget med misundelse at gøre. Hvor der virkelig er misundelse, er der splid og alt, hvad ondt er (se 1 Kor 3:3 og Jak 4:1-4).

"Vær ikke misundelig på dem, der øver uret", siger David i Sl 37:1 og begrundet det med, at de, som øver uret, har ikke fremtiden med sig. Misundelse har heller ikke fremtiden med sig. Helvede vil være fuld af den, men ikke Himlen.

Asaf giver os i Salme 73 et gribende, tankevækkende indblik i sin sjælekval, dengang han "harmedes over de overmodige og måtte se de ugudeliges lykke" (vers 3). Og så siger han:

"Dengang mit hjerte var bittert,
og det nagede i mit indre,
var jeg et uforstandigt fæ,
en stud var jeg over for dig.
Men nu er jeg altid hos dig,
min højre hånd holder du fast.
Du leder mig med dit råd,
du fører mig til herlighed.

Gud har i Kristus, siger Paulus, "velsignet os med al himlens åndelige velsignelse" (Ef 1:3), og hvad den er, handler på sin vis hele Efeserbrevet om. Hvorfor er vi så fikserede på det jordiske? Hvorfor er det livet her, som har vores alt overvejende interesse?

Vi trænger til at lade Guds Ånd ved Paulus løfte os op i det himmelske, vi trænger til som Asaf at holde op med at være stude og løftes op til Gud og ind i Guds tanker.

Så vil misundelse også ophøre med at være den fristelse og det problem for os, som den ofte nu er.

Af Carsten Thomsen

"Jeg drømte, og se, jeg så en mand, klædt i pjalter..Han havde en bog i hånden og en stor byrde på ryggen. Da så jeg ham åbne bogen og læse i den, og mens han læste, græd han, så han rystede...og han råbte: "Hvad skal jeg gøre".

Sådan begynder John Bunyan sin allegoriske fortælling om Kristen, som vandrer fra Undergangens By til Himmels Stad til sin endelige frelse og forløsning. Gennem fortællingen møder Kristen farer, fjender og forførelser men også trøst, opmuntring og og hjælpende hænder.

Fortællingen er et livligt portræt af enhver sand kristens åndelige rejse, en fantasifuld vandring, som har opmuntret troende fra alle kirkeretninger i over 300 år, og den er trykt i utallige udgaver og oversættelser.

Bogen blev til under olielampens skær i et mørkt fængsel i Bedford, England, i 1678. Her sad forkynderen John Bunyan i fængsel, fordi han brød loven ved ikke at følge den anglikanske kirkes liturgi.

Han levede i en brydningstid, hvor den puritanske bevægelse gjorde oprør mod Church of England. Puritanerne mente ikke, at reformationen havde slået ordentligt igennem i den anglikanske kirke og søgte derfor at "rense" den for katolsk indflydelse.

Bunyan havde ikke nogen formel uddannelse som præst, men var blot en kedelflikker, der følte sig kaldet til at forkynde ordet, hvilket betød forfølgelse og fængsel.

Nogle år tidligere havde han gennemgået en dramatisk åndelig vækkelse efter flere års intense anfægtelser, hvor han søgte efter frelsesvished. Denne stridskamp kan læses i selvbiografien Grænseløs Nåde (Grace Abounding to the Chief of Sinners).

Mod Himmels Plads

Beretningen begynder i Undergangens By, hvor Nadesløs (senere Kristen) flygter med sin byrde på ryggen for at nå til den smalle

John Bunyan (1628-1688)

port, en rejse, som Evangelist har opfordret ham til.

Kristen falder i Mismodets Sump, men reddes af Hjælp. Han kommer igennem den snævre port til Fortolkerens Hus, hvor han undervises i evangeliets grundsandhed: Forskellen mellem lovens og nådens gerning i hjertet, han advares mod frafald og forførelse, men bliver desuden mindet om Kristi vedvarende gerning i den troendes hjerte: Billedet med ilden, som Djævelen prøver at slukke med vand, og Kristus hele tiden vedligeholder med olie, er meget tankevækkende:

»Det er Kristus, der bestandig med Nådens Olie vedligeholder det værk, som allerede er begyndt i hjertet. Derved bevares hans folks sjæle i nåden, lige meget hvad djævelen kan gøre. Og når du så, at manden stod bag muren og holdt ilden vedlige, skal det lære dig, at det er svært for den, som fristes, at se, hvordan dette nådens værk fortsættes i hans sjæl.

Det afgørende sted i beretningen kommer tidligt, hvor Kristen når til Korsets Fod.

»Just som Kristen nåede op til korset, løsnedes hans byrde fra hans skuldre og faldt af hans ryg, og den begyndte at rulle og blev ved med det, til den kom til gravens munding. Der faldt den ned, og jeg så den ikke mere».

Kristen har forstået evangeliet, han erkender, at han har en byrde, der må løsnedes, og at han ikke selv kan gøre det. Alt han har at gøre er nu at komme til Jesus -

og han løber op til korset og bum. Byrden falder af, og han ser den ikke mere.

Nu begynder Kristen, der engang hed Nadesløs, at vandre videre befriet af sin byrde. Han har fået Herrens klædning på, et tegn på panden og en forseglede rulle i hånden. Kristen er klar til at drage videre frem mod målet, velsignet og udrustet af Gud.

Den pilgrimsvandring han nu fortsætter med byder dog på farer, der langt overstiger dem, han hidtil har været ude for. Ja, vi får at vide, at det er langt behageligere at være i Undergangens By, mens pilgrimmen loves møje, slid, farer, fristelser og forførelser.

Kristen må kæmpe med dragen Apollyon i Ydmygelsens Dal og er nær ved at dø, han må over bjerget Besvær, han må gå igennem alle fristelserne i Forfængelighedens Marked (Vanity Fair), et tydeligt billede på denne verdens materialisme og "pral med jordisk gods".

Her lider en af hans følgesvende, Trofast, martyrdøden. Ikke sært, for han står over for verdens ubestrideligt mest partiske nævningeting: Blind, Duer-Ikke, Ondskab, Levemand, Letfærdig, Ustyrig, Pralhans, Løgner, Grusom, Lyssky og Uforsonlig. Her hjælper selv ikke den mest snedige amerikanske forsvarsadvokat ret meget.

Kristen bliver sammen med en anden følgesvend, Frimodig, taget til fange af kæmpen Fortvivlelse i Tvivlens Borg, og de går igennem den Forheksede Mark.

På vandringen er der også opmuntringer, men for Bunyan kortvarige stjernestunder, for der kræves årvågenhed på den farefulde færd, og det giver ikke Kristen råd til at slappe alt for meget af.

Før de når Himmels Stad, må de over Dødens Flod. Hvor dramatisk beskriver Bunyan ikke her Kristens frygt for ikke at blive modtaget på den anden side. Hans frelsesvished forstyrres hele tiden af hans egen syndserkendelse. Og hvor kærligt bliver han ikke opmuntret af Frimodig, som minder ham om, at "de trængsler og anfægtelser, som du må gennemgå, er ikke tegn på, at Gud har sluppet dig; men de er sendt for at prøve dig, om du vil ihukomme, hvad du hidtil har modtaget af hans godhed, og bygge dit liv på ham i din dybe nød".

Bunyans beskrivelse af Himlen er

som taget ud af Åbenbaringens Bog med harper, basuner, gader af skinnende guld, palmegrene, guld kroner osv. Og han skriver længselsfuldt: "Derpå lukkede de portene, men efter at jeg havde set alt dette, ønskede jeg selv, jeg kunne være hos dem".

Afgørende frelse

Allegorien fængsler ikke blot fordi fantasien vækkes gennem de mange billeder, der tegnes for vort indre blik, men fordi de åndelige erfaringer er så genkendelige. Hvem har ikke været i Mismodets Sump og kæmpet med fortvivlelse? Hvem har ikke været i anfægtelser med hensyn til frelsen, hvem har ikke råbt om tilgivelse og følt syndens snærende bånd?

Bunyan taler til alle mennesker, for Kristen er med sin sårbarhed, ærlighed og oprigtighed så genkendelig for os.

For Bunyan er sjælens frelse altafgørende, og derfor er Kristens rejse så presserende og uopsættelig og tonen hele tiden så indtrængende. Alt andet i livet må vige – selv hustru og børn og venner – for det langt højere at nå frelst gennem livet. Han kan ikke tillade sig at vige det mindste fra målet.

Bunyan minder os om, at omvendelsen ikke blot er en engangsbegivenhed, at "acceptere" Jesus i ens hjerte på et evangelisk møde, ikke kun en bestemt dato for mange år siden. Omvendelsen er en proces, en livslang beslutning, som fornyes og bekræftes på vandringen gennem de valg, der træffes og den lydighed, der vises.

Der sker helt klart noget afgørende ved Korsets Fod, ved den forvandlende nåde, som kommer ind i hans liv, men samtidig er Kristen omgivet af verdens fristelser, synden er stadig virksom i hans hjerte, og han må hele tiden bekæmpe dette. (Rom 6: 6-13).

Omvendelsen er netop som en pilgrimsvandring, der starter ved Korsets Fod og ender ved Himmels Stad. Ja, for Bunyan starter Åndens virke i hjertet allerede i den første spæde erkendelse af, at han mangler noget, behøver noget, som verden ikke kan tilbyde.

Sande og falske kristne

Bunyan viser os tydeligt forskellen mellem den sande og falske kristen, forskellen mellem ægte tro, der fører til hellighed og

kamp med synden – og tom omvendelse, som ikke efterfølges af nogen åndelig vækkelse. "...vi har del i Kristus, hvis vi indtil det sidste holder urokkeligt fast ved den tillid, vi havde i begyndelsen" Heb. 3: 14.

De største farer for Bunyan er derfor ikke at møde Kæmpen Fortvivlelse eller at falde i Mismodets Sump, som vi alle indimellem gør, men mødet med de personer, der er tæt på flere gange at lede Kristen vild. Personer, som Føjelig, Verdensklog, Snaksom, Bagtanker, Demas, Liden-Tro og Vankundighed.

Spændingen imellem Kristen og disse falske apostle er bogens afgørende dramatiske kerne.

Samtalen mellem Snaksom og Kristen og Trofast er genial. Snaksom siger i starten alle de rigtige ting, men under ordvekslingen går det op for os, at han netop kun sludrer om frelsen, om Gud, om det åndelige, det er ikke blevet til "liv" for ham. Formalist til fingerspidserne er han blot religiøst interesseret, men Gud har ikke afgørende grebet ind i hans liv.

Vankundighed (Uvidenhed, engelsk: Ignorance) fremstår som det største advarende eksempel.

Han tror, at det er vel med hans sjæl, at det nok skal gå. Hvis han overholder budene, lever et godt liv, så vil Gud modtage ham i sine evige boliger. Da Kristen citerer Skriften for ham, at "der er ingen, som er retfærdig, ikke én" og at "menneskehjerternes higen og tragten kun er ond fra ungdommen af", så svarer han koldt:

- Ingen skal få mig til at tro, at mit hjerte er så ondt.

Vankundighed bliver i slutningen af beretningen bundet på hænder og fødder og smidt i Helvedet.

"Da så jeg, at der var en vej til Helvede lige fra Himlens Porte, så vel som fra Undergangens By. Så vågnede jeg, og se, det var en drøm."

En pilgrim for alle

Pilgrimsvandringen er fyldt til randen med direkte citater eller omskrevne citater fra Bibelen. Enkelte skriftsteder synes taget ud af deres sammenhæng og formidler indimellem en pointe, som verset ikke giver belæg for. I efterkriftet til bogen er Bunyan også den første til at indrømme, at han ikke er ufejlbarlig: "Finder du slagger

John Bunyan på dansk

Den seneste oversættelse på dansk af Pilgrimsvandringen fra Frimodts Forlag er over 50 år gammel. Det er en skam, at en ny generation af kristne ikke har lejlighed til at læse Bunyans klassiker i et moderne sprog. Roder man lidt i kasserne på et antikvariat kan man dog stadig rimeligt billigt købe et eksemplar – ellers må man låne den på biblioteket.

Credo udgav for et par år siden John Bunyans selvbiografi Grænseløs Nåde. Den er stærkt forkortet, men giver et godt indblik i Bunyans liv med Gud. Den har også et godt indledende essay om Bunyan og hans samtid.

skal du blot kaste dem bort, men gem da guld det godt."

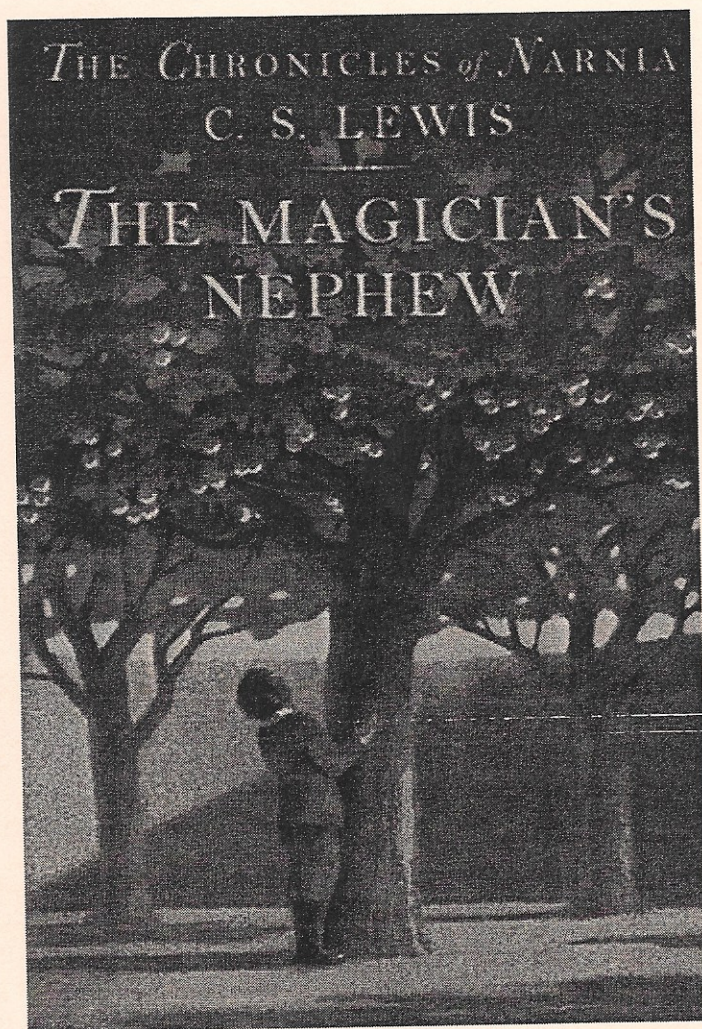
Bogen er skrevet i en alvorlig belærende tone, uden den lune og humor, som kunne have gjort rejsen lidt mere tålelig.

Vi kan grine lidt ad de allegoriske navne, men så digter den puritanske forfatter videre "Lad ej billedernes sære form fremkalde latter eller vredesstorm. Lad børn og tåber derom, men prøv du at gribe sagen med ærlig hu."

Tonen er belærende og indtrængende med de løftede pegefingre og store følelser på næsten hver side. På moderne kristne virker denne konstante selvprøvelse og samvittighedsnag ekstrem, ja næsten neurotisk. Men spørgsmålet er, om bogens eftertryk ikke lægger sig mere op ad Skriftens egen grundtone om efterfølgelse af Kristus, end vi er villige til at indrømme.

I Bibelens perspektiv er livet en vandring ofte på stenet grund, ikke en guidet tur i luftpudebåd. Vi er fremmede, som går gennem livet med et andet hjemland for øje, og vi efterfølger Kristus og indordner vort liv i lyset af det kommende liv og den kommende dom. I dette lys kommer selvfornægtelse før komfort og selvopofrelse før oplevelser.

Pilgrimsvandringen tåler stadig at blive læst og genlæst. I den er åndelige guldgruber, teologisk indsigt og den er ikke mindst en fængslende beretning, der symboliserer alle kristnes vandring.

Det Skabte Uden Lige

Af Louis Nielsen

I kapitel 11 "Digory og hans onkel kommer begge i knibe" udspinder sig en herlig morsom og munter dialog mellem dyrene. Den handler dels om, hvordan de skal klassificere en visse figur som onkel Andrew, som er besvimet af frygt og virker mere død end nogensinde, dels om deres individuelle egenart og de morsomheder, denne giver anledning til.

Kedeligt er der bestemt ikke i Narnia. Selvhøjtidelighed og sygelig selvoptagethed er heller ikke, hvad der præger disse Narnias første indbyggere. Omgangstonen er afslappet og fri og dog høflig. Man kan ikke sige sig fri for en lille mistanke om, at Lewis kan have tænkt dette som en kontrast til det moderne samfund med al dets kunstighed og skabagtighed.

Dyrene ender med at være enige

om, at onkel Andrew vistnok er et træ, og fortællingen går videre med deres overvejelser over, hvad der er op og ned på onkel Andrew, hvad der er rod, stamme og grene?

Hvis onkel Andrew er i knibe, er Digory på sin vis i en endnu værre knibe. For han vil så gerne møde Aslan og tale med ham om sin syge mor. Han er forfærdelig bange, men endelig tager han mod til sig og står ansigt til ansigt med Aslan.

"Aslan var større og smukkere og mere gylden og frygtindgydende, end han havde troet. Han turde ikke se ind i hans store øjne".

Digory fremfører sit ærinde om sin syge mor. Men løven siger hverken "nej" eller "ja" til hans bøn, ser end ikke på ham, men vender sig mod de andre og siger: "Dette er drengen, den dreng, som gjorde det".

Herefter følger en dialog, ja måske nærmest et forhør, hvor Digory gennem Aslans spørgsmål gradvis ledes til at nærme sig, erkende og sande den pinlige sandhed om egen skyld og eget ansvar for, at "der går en ond heks frit omkring her i mit (Aslans) nye rige Narnia".

Til at begynde med lægger Digory skylden på omstændighederne, at det var dem, som tvang ham, men Aslan lader sig ikke nøje med det. Digorys forsøg på bortforklaring frembringer en "næsten truende knurren" hos Aslan. Til sidst har Digory ikke det mindste halmstrå at støtte sig til. Alle hans

N A R N I A

Trolldmandens Nevø - 4. del

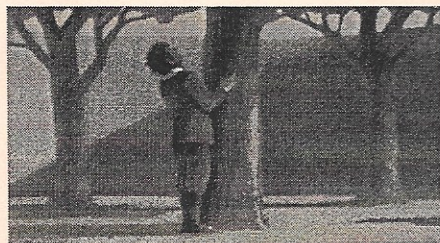
udredninger og undskyldninger er brugt op.

"I mødte heksen? sagde Aslan med en lav stemme, der næsten var en truende knurren. "Hun vågnede," sagde Digory ulykkeligt. Og så fortsatte han helt bleg i ansigtet: "Jeg mener - jeg vækkede hende. Fordi jeg gerne ville vide, hvad der skete, hvis jeg slog på en klokke. Polly ville ikke. Det var ikke hendes skyld. Jeg jeg tvang hende væk. Jeg ved godt, det var forkert af mig. Jeg tror nok, jeg var en smule forhekset af det, der stod skrevet under klokken."

"Gør du?" spurgte Aslan. Hans stemme var stadig meget lav og dyb.

"Nej," sagde Digory. "Nu indser jeg, at jeg ikke var det. Jeg lod bare, som om jeg var det."

"Tavsheden sænkede sig imellem dem. Og Digory tænkte: "Jeg har ødelagt det hele. Nu er der ikke længere nogen chance for, at mor bliver rask" .

»Men mist ikke modet.

*Den onde kraft vil sprede
ondskab, men det vil tage
sin tid, og jeg skal sørge
for at tage det værste af
den selv«.*

Aslan

Stakkels Digory, igen udskydes hans ærinde på ubestemt tid. Aslan synes at have vigtigere ting at tage sig af.

Kalder menneskebørn

"Kære venner," sagde han, "allerede inden denne nye, rene verden, som jeg skænkede jer, er blevet mere end syv timer gammel, er en ond kraft trængt ind i den - en ond kraft, som er blevet vækket og bragt hertil af dette menneskebarn". "Men mist ikke modet," sagde Aslan, stadig henvendt til dyrene.

"Den onde kraft vil sprede ondskab, men det vil tage sin tid, og jeg skal sørge for at tage det værste af den selv. Lad os i mellemtiden drage omsorg for, at dette land i mange hundrede år forbliver et lykkeligt rige i en lykkelig verden. Og eftersom menneskeracen er skyld i skaden, skal menneskeracen hjælpe til med at udbedre den."

Denne inddragelse af menneskeracen til at udbedre den skade, Narnia er blevet tilført, er et af Narniakrønikens ledemotiver. Hver gang Narnia er i krise, kalder Aslan mennesker, Adamsønner og Evadøtre til hjælp, Peter, Edmund, Susan, Lucy, Eustace og Jill.

Til at være Narnias første konge har Aslan udset sig Londonkusken. Nu får vi så at vide, at han er en gift mand, og at han og hans kone, hvis hun altså var her i Narnia, "aldrig nogen sinde ville få lyst til at vende tilbage til London".

Aslan løfter sit hoved og "udstøder én

lang tone, som ikke var særlig høj, men fuld af kraft", en "dragende tone". Pollys "hjerte slår en koldbøtte, da hun hørte den, og hun er sikker på, at enhver, som hørte den, ville få lyst til at komme og (hvad mere var) ville være i stand til at komme - uanset hvor mange verdener og tider, der lå i vejen".

Hvad forventer så Aslan af Narnias konge, og hvad for et slags menneske er Londonkusken, siden Aslan tør indsætte ham i så betroet et embede? Om en ting kan vi være sikker, at ingen i vor verden, som er ved sine fulde fem kunne drømme om at gøre, hvad Aslan gør her.

Londonkusken ville i London være forblevet kusk resten af sit liv, ingen ville have gjort ham til premierminister, biskop eller højesteretsdommer, ikke engang til præst for en landsbykirke. En dansk digter fra Oplysningstiden som Holberg gør i "Den politiske Kandestøber" tykt nar af den idé at gøre en kandestøber til borgmester, eller i "Jeppe på Bjerget" at gøre en simpel bondeknold til baron.

Men var det ikke, hvad Gud gjorde, da han satte David som konge over Israel? Var det ikke det, Jesus gjorde, da han indsatte jævne og simple mænd som disciplene som apostle? eller kaldte korintherne til at blive Guds sønner og døtre i Korinth og til at være hans menighed i Korinth? Vi

har allerede ved det, der er fortalt os om Londonkusken, fornemmet, at hvad han mangler i dannelse og manérer, har han til gengæld i rigeligt mål i sindelag, holdning og opførsel. Og er det ikke, stadig ifølge Jesus, mere denne hjertets og sindets dannelse, som gør mennesker skikkede til lederskab?

For Londonkusken fremtræder i fortællingen som uselvsk, ligefrem, ærlig, og behjertet, en af "de sagtmødige", som Jesus siger, skal "arve jorden", en af "dem, som stifter fred, og derfor kaldes Guds børn". Ikke mindst hans omgang med hesten afslører ham som den gode og omsorgsfulde mand. Han kender ikke Aslan, men Aslan kender ham og har kendt ham længe, medens kusken for sin del går rundt med en fornemmelse af, at han har mødt Aslan før.

Hvem er kristen?

Et spørgsmål, Lewis ofte rejser, kommer frem i dialogen mellem Aslan og kusken: Hvem er kristen?

Er det kun kirkemedlemmer, der er det? Er det kun de døbte? Er det kun dem, som har hørt om Jesus og intellektuelt kan give udtryk for troen? Eller er det principielt alle, som drages til Jesus Kristus, og for hvem han udgør den allerstørste og afgørende forskel? Er det dem, som gerne gør, hvad han siger, følger ham, hvis de møder ham, er parate til at udføre hans ærinde uden tanke på dem selv?

Kan kusken betjene spade og plov? Er han villig til selv at gøre det grundlæggende arbejde med at skaffe føde af jorden? Er han i stand til at være upartisk uden at begunstige nogen og undertrykke andre? Det er der faktisk ikke så mange konger eller præsidenter, som har kunnet. Vil han satse på at opdrage sine børn til retfærdighed? Vil han være den første til at rykke ud til forsvar for landet, når krigen kommer (og den vil komme) og den sidste til at trække sig tilbage?

Kusken kan ikke nægte, at han sandsynligvis vil være slemt bange for netop den opgave, men han vil prøve - eller i det mindste håber han, at han vil gøre sit bedste. "I så fald," sagde Aslan, "vil du have gjort alt, hvad en konge burde gøre".

Kæmp med Aslans våben

Endelig er turen kommet til Digory til at få sit møde med Aslan fortsat og bragt til

ende. "Menneskesøn," sagde Aslan, "er du parat til at gøre den uret, som du har bragt over mit prægtige rige Narnia på dets allerførste dag, god igen?" "Jeg kan ikke rigtig se, hvad jeg skulle kunne gøre," sagde Digory. "Dronningen stak jo af, og"

"Jeg spurge, om du var parat?"

Digorys situation er en situation, vi alle nu og da kender til. Noget forfærdeligt er hændt, og vi personligt eller samfundet kollektivt ved ikke vore levende råd, men udfordringen er der. Hvad kan vi gøre?

Det onde er der, og på en eller anden måde har vi individuelt eller som samfund hjulpet det frem. At gøre noget er ofte kun at befæste dets position, medens ikke at gøre noget efterlader os som kynikere og moralsk anløbne personer.

Bibelen henstiller til os, at vi overlader os selv til Gud. Det er ikke det samme, som at vi passivt affinder os med tingenes tilstand, men at vi åbner os for Guds visdom, hjælp og indgriben, og dermed kæmper, ikke "på verdslig vis", men med "Åndens våben".

Aslan spørger kun efter, om Digory er "parat", ikke om han kan, og hvordan han vil kæmpe kampen mod heksen.

Aslans tårer

Endelig tager Digory mod til sig og bringer emnet om hans syge mor på bane. Han kender nu Aslan så meget, at han ved, at hans henvendelse til ham må blive et nødskrig, en bøn om barmhjertighed, ikke en aftale om noget for noget. Og nu oplever Digory sit livs største overraskelse:

"Indtil da havde han stået og kigget på løvens store forpoter og de kæmpemæssige kløer på dem (det er ikke sidste gang i Narniakroniken, at Lewis henleder vor opmærksomhed på Aslans poter og kløerne på dem); nu rettede han desperat blikket op mod dens hovede. Og det, han så, overraskede ham mere end noget andet i hele hans liv. For det store gyldenbrune hoved var bøjet mod hans eget, og (hvad der for Digory var allermost underfuldt) løvens øjne var fyldt med store, blanke tårer. De var så store og klare i sammenligning med Digorys egne tårer, at han et øjeblik tænkte, at løven faktisk måtte være mere bedrøvet over hans mors sygdom, end han selv var det.

"Jeg ved det, min dreng," sagde Aslan. "Sorg er en forfærdende følelse. Endnu er det kun dig og mig, der ved det her i dette land. Lad os være gode mod hinanden. Men jeg er nødt til at tænke

*Bibelen henstiller til os,
at vi overlader os selv
til Gud. Det er ikke det
samme, som at vi passivt
affinder os med tingenes
tilstand, men at vi åbner
os for Guds visdom, hjælp
og indgriben, og dermed
kæmper med Åndens
våben.*

hundreder af år fremad, når det gælder Narnia. Den heks, som du har bragt til denne verden, vil vende tilbage til Narnia. Men det behøver ikke at ske foreløbig. Jeg ønsker at plante et træ her i Narnia - et træ, hun ikke vil vove at nærme sig, og det træ vil beskytte Narnia imod hende i mange år. Derfor vil dette rige få en lang, klar morgen, inden der glider skyer for solen. Du må hente mig det frø, som dette træ skal spire frem af".

Det er dybt bevægende, er det ikke? Kun Det nye Testaments fortælling om Jesus Kristus er mere bevægende. For her er virkelig en, som i liv og død, såvel som i ord står last og brast med os, selvom vi har forrådt og svigtet ham så fatalt og tilført hans gode verden så megen lidelse og så megen skam.

Han vil bære vores lidelse og skam og frugten af samme, sorgen ikke bare for os, men sammen med os. Og ikke alene tørrer han tårerne af vor kind, han græder også med os, ja han er mere ked af det, end vi er, sørger dybere og inderligere end vi, fordi han kender alle ting, også sorgen og smerten og kender dem langt mere til bunds, end vi gør. Han oplevede dem selv

i Getsemane og på Golgatha.

Og alligevel er der også noget i denne scene, som chokerer os, er der ikke? Hvorfor slipper Aslan ikke alt, hvad han har i hænderne og sender Digory til London med frugten fra "ungdommens land", så Digorys mor kan blive rask? Hvorfor er det vigtigere at beskytte Narnia mod kommende angreb end at hjælpe Digory? Hvorfor sende Digory den lange vej til haven på det høje bjerg milevis borte? Hvorfor? hvorfor?

"Du må hente mig det frø, som dette træ skal spire frem af". "Ja", sagde Digory, "det skal jeg nok." Han vidste ikke, hvordan han skulle bære sig ad med det, men han følte sig helt sikker på, at han ville gøre det. Aslan tog en dyb indånding, bøjede hovedet helt ned til ham og gav ham et løvekys. (Aslans ånden på nogen er også et motiv, vi møder i efterfølgende Narniahistorier). Og straks mærkede Digory, at han var blevet fyldt med frisk mod og styrke. "Min kære søn," sagde Aslan, "jeg vil fortælle dig, hvad du skal gøre."

..... "Midt i denne have er der et træ. Pluk et æble fra dette træ og bring det tilbage til mig" "Ja", sagde Digory igen, "det skal jeg nok". Han havde ikke den ringeste anelse om, hvordan han skulle bære sig ad med at komme op over vandfaldet og finde vej mellem alle bjergene, men han brød sig ikke om at sige det, for han var bange for, at det ville lyde som en dårlig undskyldning. Men han sagde i hvert fald: "Jeg håber ikke, det haster, Aslan. Jeg tror nok, det vil tage mig nogen tid at nå frem og komme tilbage igen." "Lille menneskebarn," sagde Aslan, "du skal nok få hjælp".

Narnia har sin egen historie

Lewis' fortælling, som vi har sagt det igen og igen, er ikke en allegori, ikke en genfortælling af evangeliet. Fortællingen har sit eget liv, sit eget univers at udfolde sig i, sin egen kolorit, sin egen etos, sin egen historie, og sin egen dynamik som historien vokser ud af.

Lewis' inspirationskilder er mange; lige denne fortælling er genkendelig fra adskillige eventyr, og dog fornemmer vi tydeligt inspirationen fra Evangelierne, ikke mindst når det gælder Aslan skikkelsen. Aslan er meget lig Jesus. Jesus sætter sig for at gøre det umulige, og han sparer sig ingen anstrengelser for at gøre dette umulige, umuligt for alle andre end Gud.

Skabelsen af Narnia er en latent evne hos Aslan, at forløse Narnia efter, at det onde er trængt ind i det, er en helt anden sag. Der skal kæmpes for at vinde. Den kræver afsavn, blod, sved, ofre, tårer, den kræver, at man giver slip på sig selv. Det må Aslan selv, - og han ved det allerede her ved begyndelsen; også Digory må give slip på sig selv, ofre sig for Narnia, selvom hans mors helbredelse ligger ham meget mere på sinde.

Han ved også, at opgaven med at finde landet med bjerget, og haven på bjerget, er nærmest umulig, i hvert fald for ham. Alligvel kan den vel ikke være umulig, når Aslan sender ham? Digory vil gerne, men hvordan? Og vil det ikke tage så lang tid, at det bliver for sent? Men alt det må Aslan om. Med sit kys har løven allerede tilført Digory mod og styrke.

Nu modtager han yderligere Aslans forsikring om, at han "nok skal få hjælp". For Aslan ved naturligvis, at Digory ikke har almagtskræfter, men blot er "et lille menneskebarn". Og kære postmoderne, kompetente menneske, husk at denne særlige tiltale er ment kærligt, imødekomende, opmuntrende og tillidsvækkende, ikke nedværdigende, forhånende og bebrejdende. På den måde talte Jesus også til sine disciple og forholdt sig til dem.

Jordbærs eventyr

Jordbær bliver udrustet med vinger, bliver en vinget hest, og får det hurtige og kække navn Rødfjer.

Det må være en forunderlig og egen oplevelse for Polly og Digory at få lov til at se verden oppefra, se hvor langt Narnia rækker, og se lande udenfor Narnia, hvor ingen endnu bor, men hvor nogen en dag vil komme til at bo, og hvorfra der så vil kunne fortælles historie. (Og nogle af de historier er jo allerede fortalt). Polly og Digory filosoferer over dette og deler deres overvejelser med hinanden.

Skabelsens kræfter er stadig virksomme i Aslans nye verden. En karamel, som Polly og Digory planter, er den følgende dag blevet til et karameltår.

Hvad skal Polly og Digory spise? Det er i den sammenhæng, at Polly kommer til at tænke på en pose karameller hun havde med sig i lommen, da hun blev revet bort fra London. Rødfjer har ikke noget besvær med at finde noget, han kan spise. For ham er der masser af dejligt, saftigt græs.

Mennesket blev skabt
med forstand og med
refleksionsevne, dermed
også med evnen til at
gøre noget ved tingene
og til at forandre ting.
Men dermed også til
at vælge.

Men mennesker kan jo ikke leve af græs. I den sammenhæng siger Rødfjer:

"Jeg er sikker på, at Aslan kunne have fortalt jer, hvad I skulle gøre, hvis I havde spurgt ham". "Ville han ikke have tænkt på det uden at blive spurgt?" sagde Polly. "Det ville han utvivlsomt," sagde hesten (stadig med munden fuld af græs). "Men jeg har en ide om, at han foretrækker, at man spørger ham".

Denne lille ordveksling rummer en del visdom.

Rødfjers forhold til livet, til det at spise, og til hvad han skal spise, er spontant og umiddelbart. Sådan er dyrene skabt, det er deres privilegium at være bekymringsfri. Intuitivt kender de sig selv som afhængige skabninger.

Ikke sådan med mennesket. Mennesket blev skabt med forstand og med refleksionsevne, dermed også med evnen til at gøre noget ved tingene og til at forandre ting. Men dermed også til at vælge.

Og Gud holdt ikke noget tilbage for mennesket. Alt i Eden var Adams, og Adam kunne gøre med det, hvad han ville. Men han var afhængig af Gud og stod til ansvar over for Gud, dog sådan, at han måtte vælge afhængigheden. Træet til kundskab om godt og ondt blev symbolet

på valgmuligheden, valget at gøre sig afhængig af Gud og søge råd og vejledning hos Gud eller tage livet og afgørelserne i egen hånd.

"Aslan foretrækker, at man spørger ham", siger Rødfjer, dvs. at man gør sig afhængig af ham og beder ham om alt, fra det største til det mindste. Naturligvis ved Aslan besked, længe før Polly og Digory får brug for at vide besked, men ved at lære dem lidt efter lidt at søge besked og få besked, lærer han dem sig selv bedre og bedre at kende, og det er selve formålet med at kalde dem til Narnia.

Kapitlet slutter med, at "Polly" føler sig overbevist om, at "hun havde set en høj, mørk, skikkelse smutte hurtigt bort i vestlig retning". Denne skikkelse er et varsel om, hvad der skal møde dem i næste kapitel og i mange af de følgende eventyr. Lewis mangler intet i retning af dramatisk sans og fortælleevne. Alle gode fortællere kender kunsten "at forlænge pinen".

Før natten sænker sig over Polly og Digory, har sidstnævnte fundet anledning til at reflektere over livets underlighed:

"Mens den nyskabte verdens nye, klare stjerner trådte frem, snakkede de det hele igennem - om hvordan Digory havde håbet at få et lægemiddel til sin mor og i stedet var blevet sendt ud på denne opgave. Og de gentog beskrivelsen af det sted, de skulle finde, for hinanden - den blå sø og bakken med en have på toppen. De var efterhånden blevet noget døsige og var næsten holdt op med at snakke, da Polly lysvågen satte sig op og sagde: Shhh!". Alle spidsede ører".

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Helmich, Toftemosevej 60, 2650 Hvidovre, tlf: 36 77 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 100 kr.

Adventstidens farer

Den vigtigste og mest betydningsfulde begivenhed i menneskets historie vil blive fejret, med eller uden forståelse, ved afslutningen af adventstiden.

Det store mirakel om Guds besøg på denne planet vil blive skimmet igennem, skubbet til side eller betragtet som ligegyldigt, fordi det er blevet for familiært.

Det familiære kan let skabe en ligegyldighed hos os. Det sande under og mysterium kan efterlade os ubevæget; familiaritet kan blinde os for det tindrende faktum, som er adventstidens hjerte.

Vi er alle opmærksomme på den kommercielle jul; vi kan ikke undgå den, og vi nyder sangen, dekorationerne, gaverne og festerne. Men vi ser måske ikke altid med klarhed, at så megen dekoration og festivitas er blevet skovlet ovenpå adventstiden, at det historiske faktum, som denne tid hviler på, nærmest er blevet begravet.

Hvad vi rent faktisk fejrer er Guds ærefrygt-indgydende ydmyghed, og ingen familiaritet med julen bør blinde os for den stille, men eksplosive sandhed. For kristne tror, at så stor er Guds kærlighed og omsorg for menneskeheden, at han selv blev menneske. Midt i juletidens festivitas må vi huske, at Guds komme i menneskets historie blev opnået med en næsten skræmmende stilhed og ydmyghed. Der var ingen annoncering, ingen offentlighed, ingen særlige privilegier. Guds komme til sin egen verden var hjerteskrærende ydmygt.

Derfor må vi aldrig lade noget blinde os for det, som skete i Betlehem for så lang tid siden. Intet kan ændre det faktum, at vi lever på en planet, som er blevet besøgt. Vi fejrer ikke en smuk myte, ikke en hyggelig traditionel folkløse, men et højtideligt faktum. Gud har været her, og som millioner forkynnder, vil han komme igen med samme stilhed og samme ydmyghed til enhver, som er rede til at modtage ham.

Uddrag af artiklen "The Dangers of Advent" af J. B. Phillips

Glædelig jul og godt nytår

